

poněkud neorganické úsilí, uvědomíme-li si například, že číslo připravily už dvě různě zaměřená pracoviště: katedra sociologie a katedra sociální politiky a sociální práce.

V duchu postřehu Milana Petruska, který ve studii *Teorie a metoda v moderní sociologii* píše, že „všechny podstatné odpovědi týkající se společenského života již byly formulovány, ne vždycky však umíme retrospektivně zformulovat otázky, na něž odpovídají; obvykle teprve ‚stav ohrožení‘ nám klade otázky, které umožňují tyto odpovědi nalézat a nově jim rozumět“ (s. 179), jsme se pokusili nalézat odpovědi na otázky, které nám zde a nyní sugeruje naše složitá sociální skutečnost: Položili jsme si otázku na vztah intelektuálů k ideologii (Marada), na roli státu v moderní společnosti (Keller). Snažili jsme se nalézat odpovědi na otázky environmentální (Librová, Keller), na otázky současné české (ne)zaměstnanosti (Možný, Mareš a Rabušic) a na otázky religionistické (Lužný³).

Číslo pražské Fakulty sociálních věd (1/1994) bylo víceméně programově orientováno v duchu výzvy kvalitativní a postmoderní sociologie. V Brně jsme při sestavování tohoto čísla žádný takový jasně formulovaný program neměli. Avšak pozorný čtenář, jenž je obeznámen s vývojem české sociologie, bude možná poněkud překvapen tím, že prezentovaná „brněnská“ produkce se neubírá stezkami „brněnské empirické školy“ (jak bývá často zjednodušeně a nepřesně interpretováno dědictví tzv. brněnské sociologické školy), ale že má spíše „teoretický“ a „úvahový“ charakter. Chápejme tuto skutečnost jako přirozenou badatelskou realizaci stinchcombeovského metodologického pravidla „vysvětluj, jak můžeš“. A tak fascinují-li nás právě nyní otázky, pro něž je třeba hledat vysvětlení prostřednictvím analýzy textů, učiníme tak; objeví-li se v poli našeho badatelského zájmu témata, pro jejichž vysvětlení bude potřebné získat empirická data (a není pro nás rozhodující, zdali to budou data kvalitativní nebo kvantitativní), dojdeme si pro ně. Nevedeme spor o metodu, víme však, že poznat lidské chování (to jest popsat ho, pochopit a vysvětlit) je vrcholnou intelektuální aktivitou, neboť aktivitou velmi složitou a komplikovanou, a nemůže tedy být aktivitou bez pravidel.

Brněnská sociologie byla vždy orientována meritorně se snahou reflektovat, pojmenovat a uchopit ty sociální jevy, které se vtíraly do zájmu badatele s neodbytnou naléhavostí. Texty, které předkládáme, se snaží být výsledkem právě takové reflexe, pojmenování a uchopení.

V Brně, v neděli 11. 12. 1994

Ladislav Rabušic a Ivo Možný

³) Dušan Lužný z ústavu religionistiky Filozofické fakulty MU sice není pracovníkem Školy sociálních studií, ale jako absolvent brněnské katedry sociologie a dnes i pedagogický kolega je vlastně „náš“.